KEMI
Kemikalieinspektionen

TILLSYN 10/26

Tillsyn av biocidprodukter 2025

Nationellt samverkansprojekt med Sveriges kommuner

kemikalieinspektionen.se

Kemikalieinspektionen arbetar med att minska risken för att människor och miljö skadas av kemikalier. Vi är en statlig myndighet som kontrollerar att företag följer reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och kemikalier i varor. Vi prövar ansökningar om tillstånd för att sälja och använda bekämpningsmedel. För att främja god hälsa och bättre miljö utvecklar vi lagstiftning och andra styrmedel i Sverige, inom EU och internationellt.

Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 511 528

Förord

Denna rapport beskriver ett nationellt samverkansprojekt där Kemikalieinspektionen har väglett Sveriges kommuner i deras tillsyn av biocidprodukter under 2025. Rapporten riktar sig i första hand till företag som säljer biocidprodukter samt till myndigheter som arbetar med tillsyn av biocidprodukter.

Projektet genomfördes av Kemikalieinspektionens tillsynsavdelning. Jenny Karlsson och Oskar Rosencrantz har varit projektledare.

Innehåll

Sammanfattning **4**

Summary **5**

1. Inledning **6**

1.1 Bakgrund och syfte med projektet 6

1.2 Fördelningen av tillsynsansvar 7

1.3 Regler som kontrollerats i projektet 7

2. Metod **9**

2.1 Projektets tidsplan 10

2.2 Projektets avgränsning 10

2.3 Kommunernas inspektioner 11

3. Resultat och diskussion **11**

3.1 Resultatet från kommunernas inspektioner 14

3.2 Resultat från Kemikalieinspektionens inspektioner 22

3.3 Utvärdering av samverkansprojektet 23

4. Slutsatser **23**

5. Tips till dig som säljer biocidprodukter **25**

Ordlista **26**

Sammanfattning

Ett nationellt samverkansprojekt genomfördes där Kemikalieinspektionen vägledde 79 kommuner i tillsyn av biocidprodukter. Syftet var att öka regelefterlevnaden, skapa en mer enhetlig tillsyn och höja kunskapen hos både kommuner och företag. Totalt deltog 79 kommuner, vilket motsvarar 27 procent av Sveriges kommuner och är i samma storleksordning som i tidigare samverkansprojekt. Totalt kontrollerades 391 återförsäljare samt 1 564 produkter.

- 94 procent av biocidprodukterna var godkända för försäljning, vilket visar på relativt hög generell regelefterlevnad.
- Samtidigt förekom brister i efterlevnaden av de kontrollerade reglerna hos 68 procent av de inspekterade företagen.
- 53 procent av de kontrollerade återförsäljarna uppvisade brister i efterlevnaden av informationskrav vid försäljning till konsument.
- Flera olagliga produkter identifierades (6 procent), vilket inkluderar produkter med utgånget godkännande samt produkter som aldrig varit godkända.
- Kommunernas tillsyn ledde till att olagliga produkter togs bort återförsäljarnas hyllor.
- 7 procent av företagen fick rättsliga åtgärder antingen en miljösanktionsavgift och/eller blev anmälda till åklagare för misstanke om brott. Totalt beslutades om 2 miljösanktionsavgifter och 27 åtalsanmälningar.
- Kemikalieinspektionen genomförde 23 inspektioner av primärleverantörer. Vissa företag hade större brister som ledde till sanktioner och anmälningar.

Slutsatser från projektet är att många företag behöver stärka sin kunskap om regler för biocidprodukter samt sin egenkontroll för att leva upp till kraven som ställs på dem. Kommunernas tillsyn behöver fortsätta att utvecklas och tillsyn bör kombineras med vidareutveckling av Kemikalieinspektionens vägledning till kommuner för att förbättra och likrikta tillsynen.

Summary

A national joint project was carried out in which the Swedish Chemicals Agency provided guidance to 79 municipalities on the enforcement of regulations governing biocidal products. The aim of the project was to increase compliance with the rules, achieve more consistent supervision and increase knowledge among both municipalities and companies. A total of 79 municipalities participated, representing 27 percent of all municipalities in Sweden, which is comparable in scale to previous collaborative projects. In total, 391 retailers and 1,564 biocidal products were controlled.

- 94 percent of the controlled biocidal products were authorised for sale, indicating a relatively high level of overall compliance.
- At the same time, non-compliances were found for 68 percent of the controlled companies.
- 53 percent of the controlled companies did not fulfil the information requirements when selling biocidal products to consumers.
- 6 percent of the controlled products were illegal to sell. These included products where the approval had expired and products that had never been authorised for sale on the Swedish market.
- Municipal inspections resulted in illegal products being removed from the market.
- 7 percent of the controlled companies were subject to enforcement measures, either an environmental sanction fee and/or a report to the prosecutor for suspected offences. In total, two environmental sanction fees were imposed, and 27 cases were reported to the prosecutor for suspected offences.
- The Swedish Chemicals Agency carried out 23 inspections of primary suppliers. Some companies had more serious non-compliances that resulted in enforcement measures and reports to the prosecutor.

The project concludes that many companies need to increase their knowledge of the rules governing biocidal products and improve their internal controls to ensure compliance with the requirements. Municipal supervision also needs to continue to develop and should be combined with further development of guidance for municipalities in order to improve and harmonize the supervision.

1. Inledning

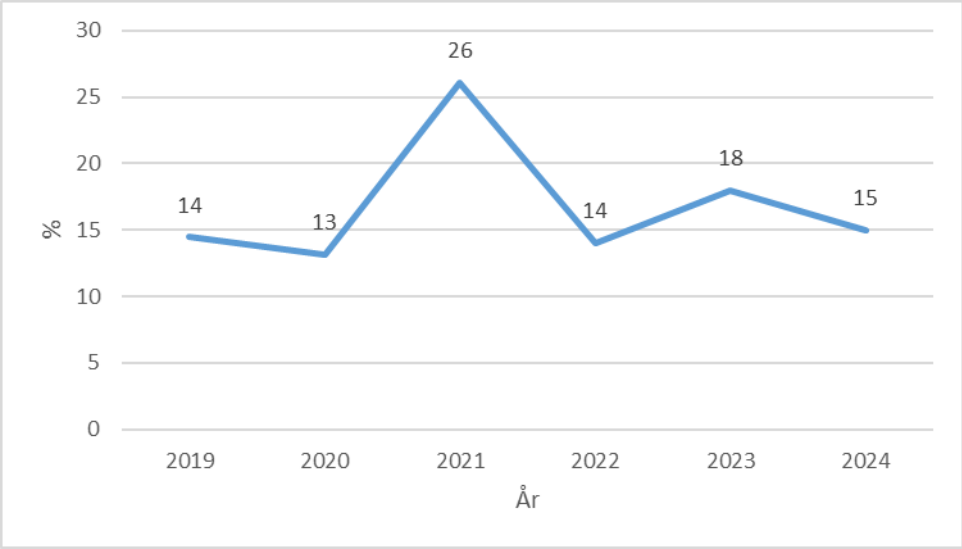
Biocidprodukter är kemiska eller biologiska produkter som används för att bekämpa eller kontrollera skadliga organismer såsom oönskade djur och mikroorganismer, i syfte att skydda hälsa, material och miljö. Exempel på biocidprodukter är desinfektions-, träskydds- och myggmedel samt råttgifter och båtbottenfärger som innehåller biocider. Biocidprodukternas egenskaper innebär att felaktig användning kan medföra stora risker för människors hälsa och miljön. Detta har i sin tur lett till att biocidprodukter är ett av de områden som är mest reglerat och att det generellt krävs godkännande för att sälja och använda biocidprodukter. Kemikalieinspektionen är den myndighet som är ansvarig för att utvärdera ansökningar om godkännande för biocidprodukter i Sverige. Vidare ansvarar Kemikalieinspektionen för tillsynen av regelefterlevnaden hos företag som tillverkar, importerar eller för in biocidprodukter till Sverige (primärleverantörer).

Biocidprodukter innehåller så kallade verksamma ämnen, vilka verkar på de organismer som produkten är avsedd att bekämpa eller kontrollera. Ett verksamt ämne kan antingen vara ett kemiskt ämne eller en mikroorganism.

1.1 Bakgrund och syfte med projektet

Kemikalieinspektionen erbjuder regelbundet nationella samverkansprojekt med olika teman som en del i sin tillsynsvägledning till Sveriges kommuner. Det senaste samverkansprojektet med inriktning mot biocidprodukter genomfördes under 2021.

Kommuninspektörer har framfört att biocidlagstiftningen i många fall upplevs som komplex, vilket enligt deras erfarenheter kan medföra osäkerhet i bedömningarna samt innebära att tillsynsarbetet blir mer tidskrävande. Det bidrar i sin tur till att tillsynen av återförsäljare av biocidprodukter ofta blir begränsad i många kommuner (Figur 1). Under 2021 syns dock en tydlig ökning i andelen kommuner som genomförde kontroller av biocidprodukter. Denna ökning kan kopplas till att ett nationellt samverkansprojekt genomfördes under samma period, vilket gav stöd, vägledning och ökat fokus för tillsynsarbetet rörande biocidprodukter.

Figur 1 Andelen kommuner som kontrollerat biocidprodukter mellan åren 2019–2024.

Syftet med projektet var att:

- höja kunskapsnivån om biocidlagstiftningen både hos kommuninspektörerna och hos företagen de ska inspektera
- ge förutsättningar för en likriktad (harmoniserad) tillsyn, det vill säga att man behandlar företagen lika och tolkar lagarna på samma sätt
- öka regelefterlevnaden hos företagen

1.2 Fördelningen av tillsynsansvar

Enligt 2 kapitlet, 31 § punkt 5 Miljötillsynsförordningen 2011:13 har kommunen ansvar för tillsyn över företag som inte är primärleverantörer. Primärleverantörer är fysiska eller juridiska personer som för in biocidprodukter till Sverige eller som tillverkar biocidprodukter i Sverige och som släpper ut dessa på marknaden. Detta innebär att kommunerna endast ska kontrollera biocidprodukter som levererats från ett svenskt företag. Företag som tillverkat eller tagit in biocidprodukter till Sverige faller in under Kemikalieinspektionens tillsynsansvar.

1.3 Regler som kontrollerats i projektet

Biocidprodukter omfattas i dagsläget av både nationell lagstiftning och av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter (biocidförordningen). Vilken lagstiftning som är tillämplig beror på det verksamma ämnets status inom EU, det vill säga om ämnet är under utvärdering i granskningsprogrammet, eller om ämnet är godkänt eller inte godkänt.

EU:s granskningsprogram är ett program där man utvärderar verksamma ämnena i biocidprodukter. För att ett ämne ska finnas med krävs att en eller flera intressenter stödjer utvärderingen genom att bekosta den. Ämnena som ingår i granskningsprogrammet finns i bilaga II till förordning (EU) nr 1062/2014 om granskningsprogrammet.

Om något verksamt ämne i en biocidprodukt är under utvärdering i granskningsprogrammet omfattas produkten av nationell lagstiftning. Huvudregeln är att biocidprodukter ska vara godkända för att få tillhandahållas på marknaden och användas. En förutsättning för att produkten ska kunna godkännas enligt EU:s biocidförordning är att de verksamma ämnena i biocidprodukten är godkända. Då utvärderingen för många verksamma ämnen ännu inte är klar så får EU:s medlemsländer under en övergångsperiod tillämpa nationella regler för utsläppande och användning av biocidprodukter. Denna övergångsperiod gäller endast för produkter som innehåller verksamma ämnen som utvärderas inom granskningsprogrammet i aktuell produkttyp, det vill säga för den avsedda typen av användning. Biocidprodukter indelas i 22 produkttyper vilka definieras i bilaga 5 i biocidförordningen. I Sverige krävs produktgodkännande enligt nationella regler för ungefär hälften av de 22 produkttyperna.

När en biocidprodukt godkänns bedöms dess hälso- och miljöfarliga egenskaper med hänsyn till användningsområdet. Vid ett godkännande delas produkterna in i tre så kallade behörighetsklasser som visar vem som får använda produkterna. Produkter i klass 1 och 2 får bara användas yrkesmässigt. Produkter i klass 3 får användas av alla, det vill säga även av privatpersoner.

Regler för biocidprodukter finns beskrivet i biocidförordningen men också i våra nationella lagstiftningar. Nedan följer en beskrivning över vilka regler som vi har kontrollerat i projektet samt en regelhänvisning till respektive kontrollpunkt.

I projektet har vi kontrollerat:

- att produkten är en biocidprodukt enligt definitionen i artikel 3.1 i biocidförordningen
- att produkten är godkänd enligt artikel 17 eller omfattas av övergångsreglerna i artikel 89 i biocidförordningen
- att produkten är märkt på svenska
- att produkten är försedd med satsnummer och sista användningsdatum enligt artikel 69.2 punkt k i biocidförordningen eller bilaga 4, punkt i KIFS 2022:3
- att företagen, vid försäljning till privatpersoner, lämnat information till köparen, enligt 3 kapitlet 10 § i förordning (2014:425) om bekämpningsmedel (svenska bekämpningsmedelsförordningen)

1.3.1 Märkning av biocidprodukter

Biocidprodukter omfattas både av särskilda märkningskrav och av kraven på att kemiska produkter ska klassificeras och märkas enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen). Enligt de särskilda märkningskrav som finns för biocidprodukter så ska produkterna bland annat märkas med registreringsnummer, användningsområde, användningsvillkor, information om avfallshantering samt satsnummer och sista användningsdatum. Märkningen ska vara på svenska. Märkningsreglerna för biocidprodukter finns i artikel 69 i biocidförordningen för de produkter som omfattas av godkännandekravet i EU:s biocidförordning och i bilaga 4 i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2022:3) om bekämpningsmedel för de produkter som omfattas av nationella regler. I detta projekt har vi haft ett särskilt fokus på märkningspunkten om satsnummer och sista användningsdatum. Korrekt märkning med satsnummer och sista användningsdatum möjliggör spårbarhet, säker och effektiv användning samt hantering vid exempelvis återkallelser, och bidrar till att uppfylla lagkrav samt skydda användare och miljö.

1.3.2 Information vid försäljning av biocidprodukter till privatpersoner

Återförsäljare som säljer biocidprodukter till allmänheten ska vid försäljningstillfället upplysa köparen om hur hen kan använda produkten på ett säkert sätt. Informationen ska innehålla en uppmaning om att alltid före användning läsa den etikett som finns på produktens förpackning och ska lämnas på ett sådant sätt att den tydligt kan urskiljas från annan information antingen genom en skylt vid produktförpackningarna eller genom att vara tydligt och lätt läsbar på produktförpackningens framsida.

2. Metod

I samverkansprojektet inspekterade kommunerna återförsäljare och rapporterade in resultaten till Kemikalieinspektionen. Kommunerna tipsade även Kemikalieinspektionen om större brister hos produkter som återfanns hos lokala företag, varefter myndigheten inspekterade de svenska leverantörerna av produkterna, de så kallade primärleverantörerna.

2.1 Projektets tidsplan

2.1.1 Förberedande fas

Den förberedande fasen pågick under våren 2025. Under denna tid arbetade Kemikalieinspektionens projektgrupp med att ta fram skriftligt vägledningsmaterial, såsom projektmanual och frågeformulär.

Samtliga av Sveriges kommuner bjöds in att delta i projektet. I september 2025 höll Kemikalieinspektionen en digital uppstartsdag där kommuninspektörerna fick ta del av praktisk information om projektet samt utbildning om regler och tillsynsåtgärder.

2.1.2 Operativ fas – Kommunernas tillsyn

Kommunernas operativa fas pågick under september till november 2025. Under den operativa fasen utförde kommunerna själva inspektioner hos återförsäljare av biocidprodukter och Kemikalieinspektionen vägledde kommunerna genom att besvara frågor som de skickade in till oss samt via projektets webbplats. Ungefär halvvägs in i den operativa fasen erbjöd Kemikalieinspektionen ett digitalt webbinarium för att stämma av och diskutera olika frågor som kommit upp under projektets gång.

2.1.3 Rapporteringsfas

Kommunerna kunde löpande rapportera in sina inspektioner till Kemikalieinspektionen via ett digitalt verktyg. Sista rapporteringsdag var 12 januari 2026.

2.1.4 Operativ fas – Kemikalieinspektionen

Inspektioner av primärleverantörer utfördes första kvartalet av 2026. Vilka företag som inspekterades baserades på tips från kommunerna.

2.1.5 Avslutande fas

I den avslutande fasen (januari 2026 – maj 2026) analyserades data som sammanställdes i en rapport. Kemikalieinspektionen erbjöd projektdeltagarna den 26 maj 2026 ett avslutande webbinarium där vi presenterade resultaten från projektet.

2.2 Projektets avgränsning

Godkända biocidprodukter finns samlade i en databas som är tillgänglig via Kemikalieinspektionens webbplats, det så kallade bekämpningsmedelsregistret[1] samt i ECHA:s databas över godkända biocidprodukter[2]. För vissa biocidprodukter finns i

[1] https://www.kemi.se/bkmreg/bekampningsmedelsregistret
[2] Information on biocides - ECHA

nuläget undantag från kravet på godkännande och för att underlätta för kommunerna ingick endast sådana typer av biocidprodukter som alltid kräver godkännande för att få säljas på den svenska marknaden nämligen:

- Produkttyp 8 (Träskyddsmedel),
- Produkttyp 10 (Konserveringsmedel för byggnadsmaterial)
- Produkttyp 14 (Rått- och musmedel),
- Produkttyp 18 (Insektsmedel),
- Produkttyp 19 (Avskräckande och tilldragande medel som till exempel myggmedel)
- Produkttyp 21 (Båtbottenfärger)

Projektet omfattade biocidprodukter i alla behörighetsklasser

2.3 Kommunernas inspektioner

Kommunerna valde själva ut vilka företag de ville inspektera. Kemikalieinspektionens rekommendation var dock att försöka undvika att fler än fem kommuner besökte samma butikskedja. Det var också fritt för dem att välja antal inspektioner och produkter. Inspektionerna kunde utföras genom oanmälda eller föranmälda besök eller endast skriftlig kommunikation.

I de fall som inspektörerna hittade brister vid inspektionerna, så säkerställde de också att företagen åtgärdade dessa. En del av bristerna var mer allvarliga och ledde till beslut om miljösanktionsavgift och/eller åtalsanmälan till åklagare, beroende på vilken typ av brister det rörde sig om.

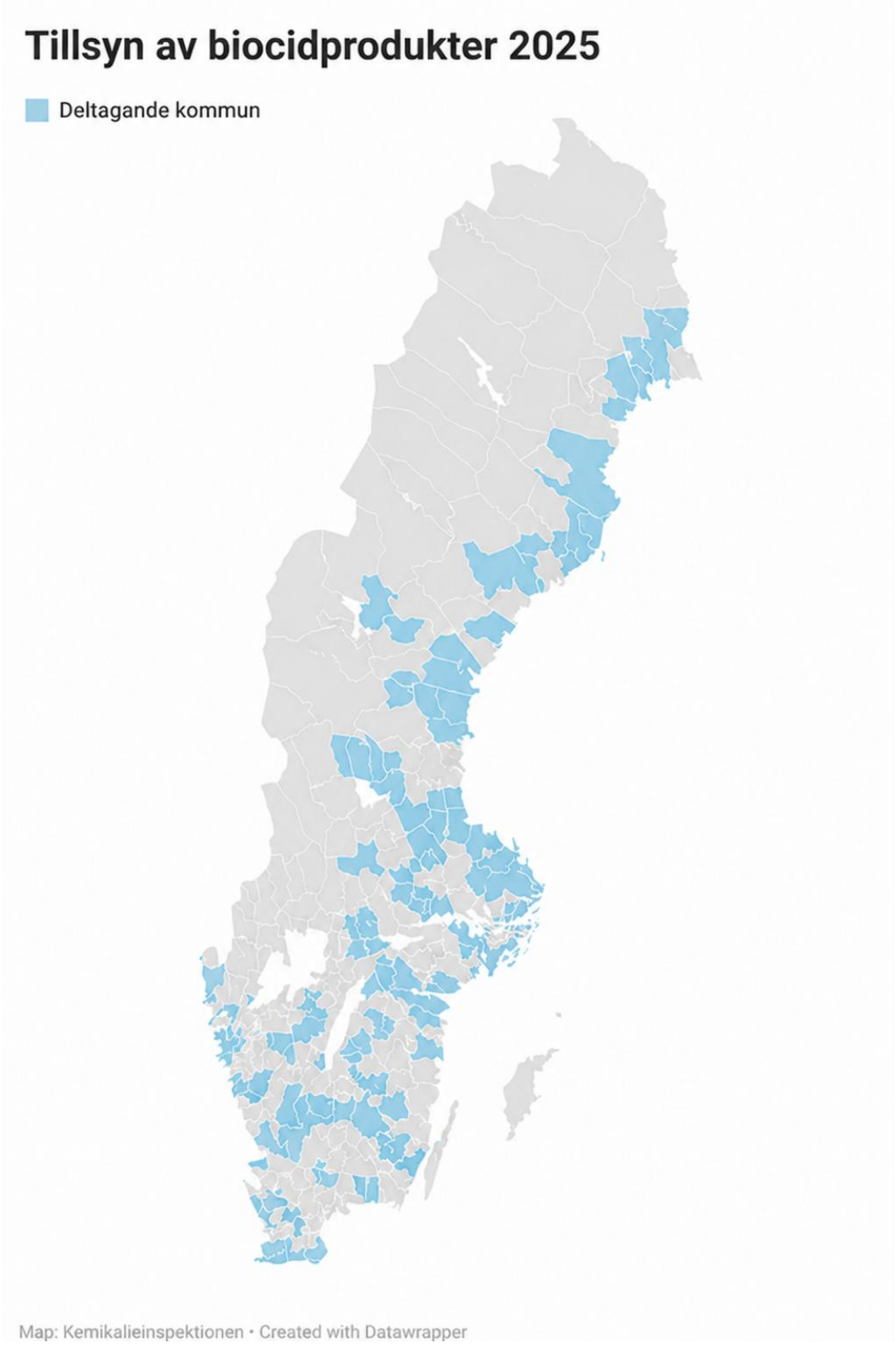
3. Resultat och diskussion

Vid projektets digitala uppstartsdag deltog cirka 180 inspektörer från olika kommuner. Totalt deltog 79 kommuner aktivt i projektet och rapporterade in sina tillsynsresultat till Kemikalieinspektionen, vilket motsvarar 27 procent av Sveriges alla kommuner (Figur 2). Deltagandet från ett relativt stort antal kommuner med varierande storlek och geografisk spridning innebär att resultaten visar på vanliga brister och utmaningar inom området.

Eftersom deltagandet i projektet var frivilligt är det möjligt att de kommuner som deltog redan hade ett större intresse för eller mer erfarenhet av tillsyn av biocidprodukter än genomsnittet. Detta kan ha påverkat resultaten och innebär att den faktiska nationella regelefterlevnaden både kan vara bättre eller sämre än vad projektet visar. I kommuner där tillsyn av biocidprodukter bedrivs mer sällan kan exempelvis kunskapen om regelverket vara lägre och bristerna fler. Samtidigt kan det även finnas kommuner som inte deltog i projektet men där företagen ändå har

en hög regelefterlevnad trots begränsad tillsyn. Det kan också finnas kommuner som inte deltog på grund av att de redan utfört en omfattande tillsyn av biocidprodukter och sett få brister.

Under projektets gång har vi skriftligen och muntligen behandlat omkring 250 frågor från kommunerna.

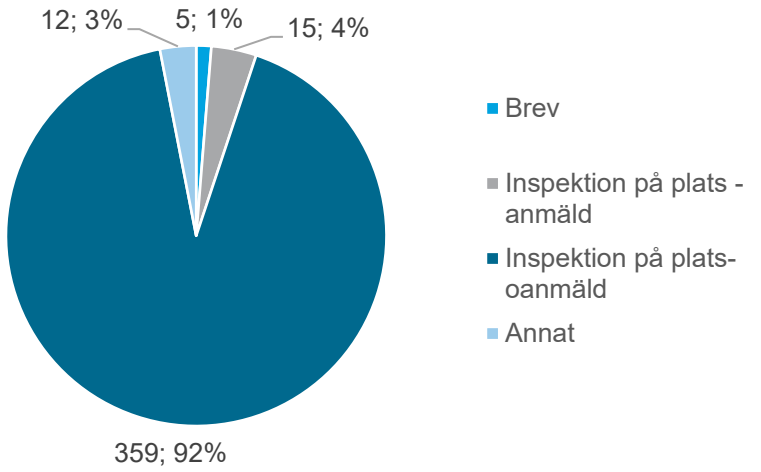

Figur 2 Kartan visar Sveriges 290 kommuner. De kommuner som är markerade i blått har deltagit i samverkansprojektet.

3.1 Resultatet från kommunernas inspektioner

Totalt kontrollerades 391 återförsäljare och 1 564 biocidprodukter. Dock kan samma produkt ha kontrollerats i flera kommuner så siffran för antalet produkter representerar inte antalet unika biocidprodukter. Resultaten som presenteras nedan är dock inte alltid baserade på 1 564 produkter. Det beror dels på att regeln inte alltid har kontrollerats av inspektören, dels på att inte alla regler var relevanta att kontrollera för samtliga produkter.

Majoriteten av inspektionerna, 92 procent, utfördes på plats utan att kommuninspektörerna anmälde sitt besök i förväg.

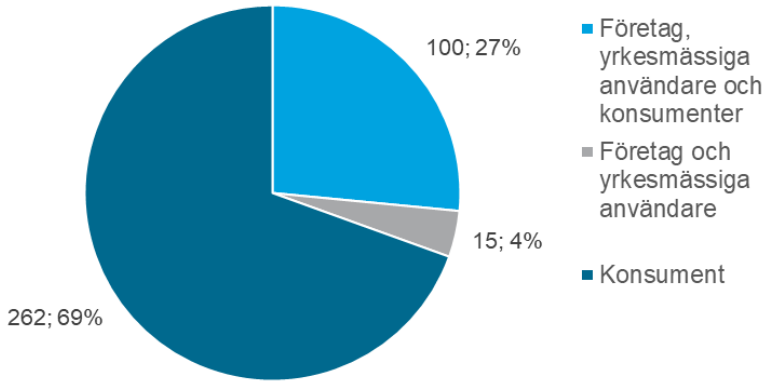

Figur 3 Typ av inspektion

3.1.1 Inspekterade företag

Figur 4 visar vilka typer av kunder de kontrollerade företagen riktar sig till, baserat på totalt 377 svar. Resultatet visar att en tydlig majoritet av företagen säljer sina produkter eller tjänster enbart till konsumenter. En mindre andel uppger att de säljer till både konsumenter och företag, medan endast en begränsad grupp riktar sig uteslutande till andra företag.

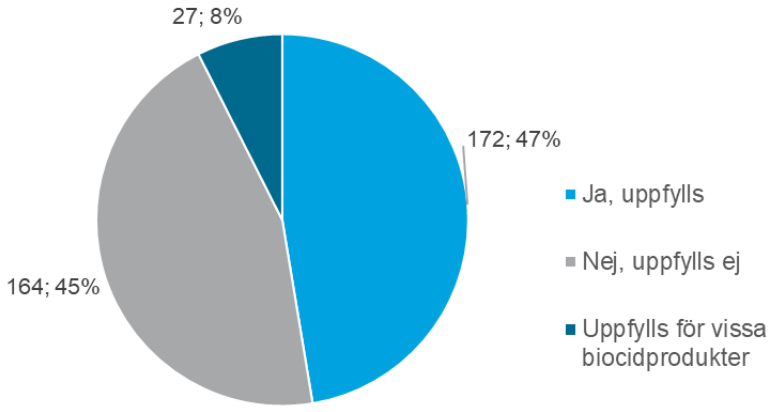
Att en stor andel av företagen främst vänder sig till konsumenter indikerar att konsumentmarknaden dominerar bland de verksamheter som inspekterats i projektet. Det innebär att eventuella brister i exempelvis information, märkning eller hantering i hög grad kan påverka slutkonsumenter. Resultatet visar därmed på vikten av att säkerställa att regelkrav som berör konsumentskydd efterlevs. Samtidigt visar fördelningen att företag som enbart riktar sig till andra företag utgör en mindre del, vilket kan vara relevant att beakta vid planering av framtida tillsynsinsatser.

Figur 4 De kontrollerade företagens kunder. Figuren är baserad på 377 svar.

3.1.2 Informationskrav vid försäljning till privatpersoner

Återförsäljare som säljer biocidprodukter till privatpersoner är skyldiga att informera om att produkterna måste användas på ett säkert sätt. I projektet kontrollerades totalt 391 återförsäljare som sålde biocidprodukter varav informationskravet gällande biocidprodukter kontrollerades hos 363 av dem. Resultatet visar att 53 procent av de kontrollerade återförsäljarna inte uppfyllde kravet. Att 53 procent av återförsäljarna inte uppfyllde informationskravet visar att konsumentinformation är ett fortsatt förbättringsområde. Detta kan påverka hur säkert produkterna används i praktiken. Vid samverkansprojektet 2021 för bekämpningsmedel var motsvarande andel 36 procent.

Figur 5 Andelen företag som lämnar information om att använda biocidprodukten på ett korrekt sätt vid försäljning till privatpersoner (n= 363)

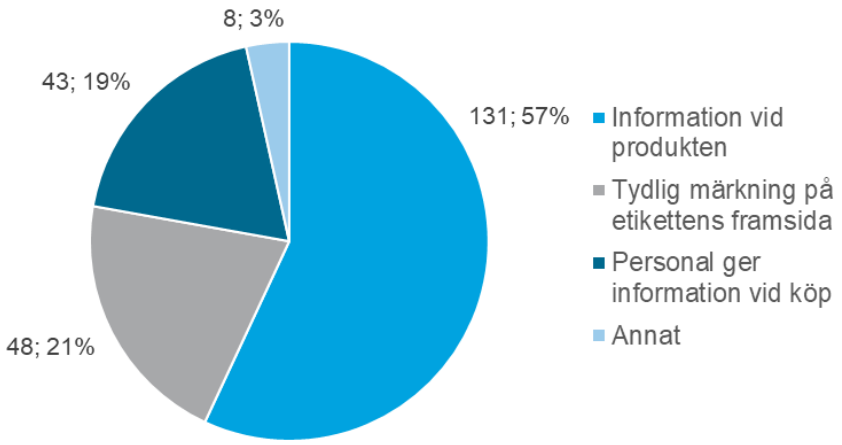
De som uppfyllde regeln om informationskrav har i de flesta fall haft informationen i anslutning till produkten. Det är också vanligt att det funnits en tydlig uppmaning på framsidan av förpackningen eller att personal informerat vid

köp av produkten. I vissa fall (3 procent) har informationen tillhandahållits på annat sätt, till exempel genom skyltning vid kassan.

Trots att många företag uppfyller informationskravet finns det en osäkerhet kring vad som faktiskt krävs. Regelverket är inte tillräckligt tydligt när det gäller vilken information som ska lämnas och hur den ska utformas. Bristen på tydliga riktlinjer kan medföra svårigheter för företagen att bedöma vilken information som behöver lämnas för att uppfylla kraven.

Otydligheten i reglerna riskerar att påverka regelefterlevnaden negativt, eftersom återförsäljare kan ha svårt att veta exakt vad som förväntas av dem. För att förbättra efterlevnaden behöver myndigheten arbeta vidare med att förtydliga och utveckla vägledningen kring informationskravet. Tydligare regler skulle inte bara göra det lättare för företag att förstå och uppfylla kraven, utan även underlätta för kommuninspektörer att göra mer enhetliga och effektiva bedömningar.

Samtidigt visar resultaten att många företag har bristande kunskap om vilka krav som gäller, vilket tyder på att de behöver förbättra sin egen kontroll och kunskap om regelverket. En ökad medvetenhet hos företagen är en viktig förutsättning för att säkerställa att informationen till konsumenter blir korrekt och tillräcklig.

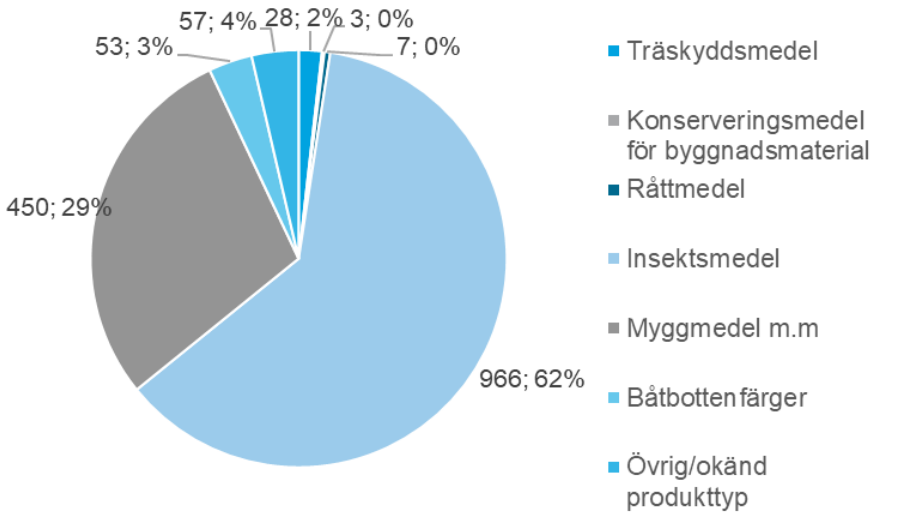
Figur 6 Beskrivning av hur informationskravet har uppfyllts. Figuren baseras på 230 svar.

3.1.3 Kontrollerade biocidprodukter

Totalt kontrollerade kommunerna 1564 biocidprodukter i projektet inom produkttyperna 8 (träskyddsmedel), 10 (konserveringsmedel för byggnadsmaterial), 14 (råttmedel), 18 (insektsmedel), 19 (myggmedel, med mera) och 21 (båtbottenfärger). I vissa fall visste inte inspektören vilken produkttyp den kontrollerade biocidprodukten hörde till vilket då hamnade i kategorin Övrigt/Okänd produkttyp.

Produkttyperna 18 och 19 var de mest frekvent kontrollerade och stod tillsammans för över 90 procent av de granskade produkterna. Detta kan förklaras av att dessa produkttyper är vanliga i detaljhandeln och därmed mer synliga för både konsumenter och inspektörer, vilket sannolikt har påverkat urvalet av återförsäljare och produkter.

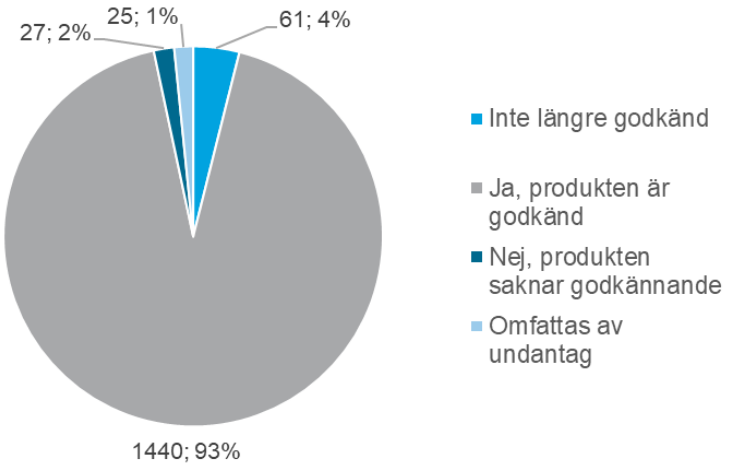
Mer specialiserade produkttyper, såsom träskyddsmedel och båtbottenfärger, är däremot betydligt mindre representerade, eftersom de oftare säljs via särskilda återförsäljare och därför inte fångas upp i samma utsträckning vid denna typ av tillsyn.

Figur 7 Fördelningen av produkttyper som kontrollerats i projektet. Träskyddsmedel (produkttyp 8), Konserveringsmedel för byggnadsmaterial (produkttyp 10), råttmedel (produkttyp 14), insektsmedel (produkttyp 18), myggmedel med mera (produkttyp 19), båtbottenfärger (produkttyp 21) och övrig/okänd produkttyp. Figuren är baserad på 1564 svar.

3.1.4 Produktgodkännande

Majoriteten av de kontrollerade biocidprodukterna rapporterades vara tillåtna på den svenska marknaden (

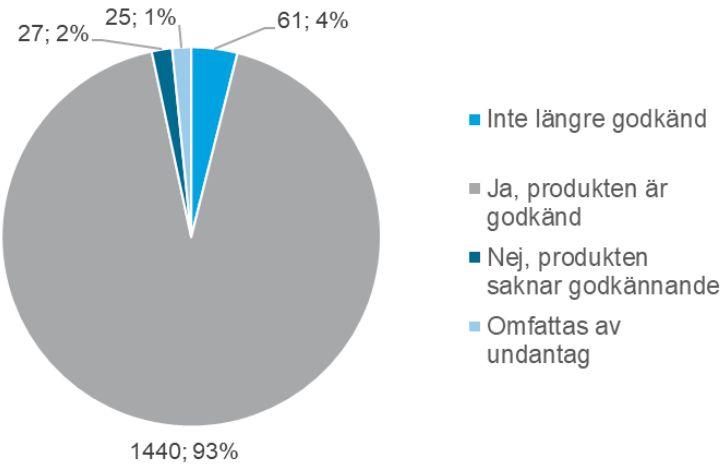

Figur 8). Ett fåtal av dessa, 1 procent, var produkter som omfattades av undantag från kravet på produktgodkännande. Samtidigt visar resultaten att en mindre andel av produkterna hade brister i sin godkännandestatus.

6 procent (88 produkter) av de kontrollerade produkterna saknade ett giltigt produktgodkännande. För 61 produkter hade godkännandet löpt ut och produkten var inte längre tillåten på den svenska marknaden. För 27 produkter rörde det sig om produkter som aldrig varit godkända på den svenska marknaden.

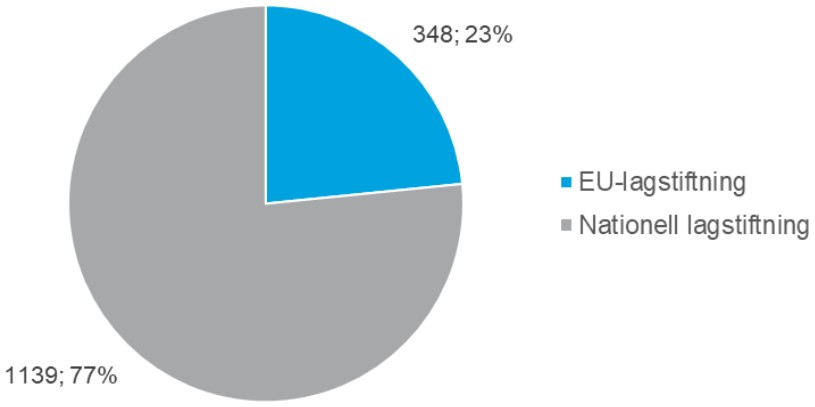
En sak att ta i beaktande är att antalet kontrollerade produkter i denna sammanställning inte behöver vara unika produkter. Samma produkt kan ha kontrollerats av flera kommuner på olika försäljningsställen. Därför kan det vara en viss överskattning av antalet olagliga produkter på marknaden. Underskattning av antalet olagliga produkter är också möjligt, om många har kontrollerat samma godkända produkt.

Att produkter med utgånget godkännande eller produkter som aldrig varit godkända fortfarande finns tillgängliga på marknaden tyder på att företagen i vissa fall saknar tillräckliga rutiner för att säkerställa att endast produkter med giltigt godkännande tillhandahålls på marknaden

Figur 8 Andelen godkända och icke godkända biocidprodukter. Figuren baseras på 1553 svar.

Av de 1 487 svar som inkom på frågan om vilket regelverk biocidprodukterna omfattas av (Figur 9), omfattades majoriteten av produkterna (77 procent) av nationella övergångsregler enligt artikel 89 i biocidförordningen. Det innebär att det verksamma ämnet i produkten fortfarande är under utvärdering i EU:s granskningsprogram för verksamma ämnen. Resterande 23 procent av produkterna omfattades av EU-lagstiftning.

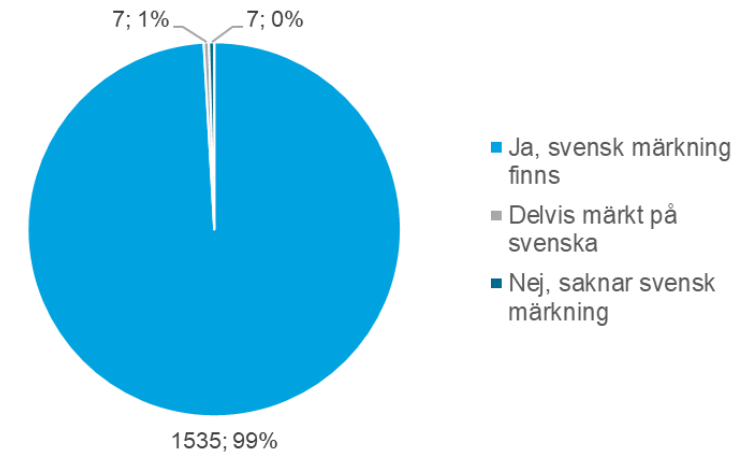

Figur 9 Regelverk som den kontrollerade biocidprodukten omfattas av. Figuren baseras på 1487 svar.

3.1.5 Märkning av biocidprodukter

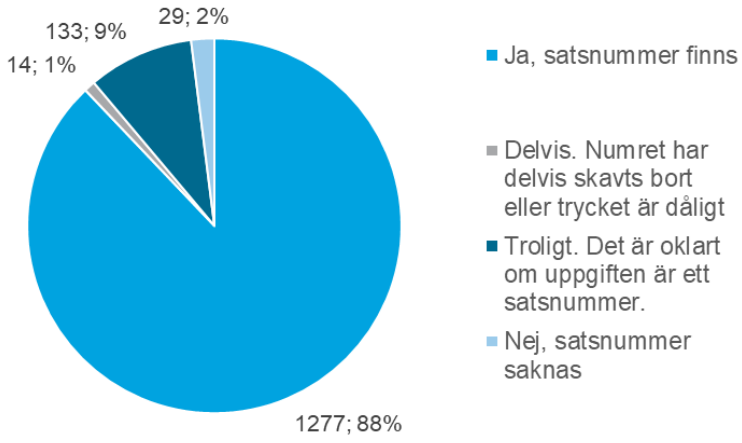
Biocidprodukter som tillhandahålls på den svenska marknaden ska vara märkta på svenska. Resultatet, som baseras på 1549 produkter, visade på god regelefterlevnad då 99 procent var försedd med svensk märkning. Endast sju produkter saknade svensk märkning. Detta ligger i nivå med det tidigare

samverkansprojektet 2021, då sex biocidprodukter (cirka 1 procent) saknade svensk märkning.

Figur 10 Antalet produkter som är försedda med svensk märkning. Figuren baseras på 1549 svar.

För 1 453 produkter kontrollerades kravet på satsnummer. För 88 procent av produkterna fanns ett tydligt satsnummer angivet, medan satsnumret för 10 procent var delvis avskavt eller inte tydligt identifierbart som ett satsnummer. För 2 procent av produkterna saknades satsnummer helt.

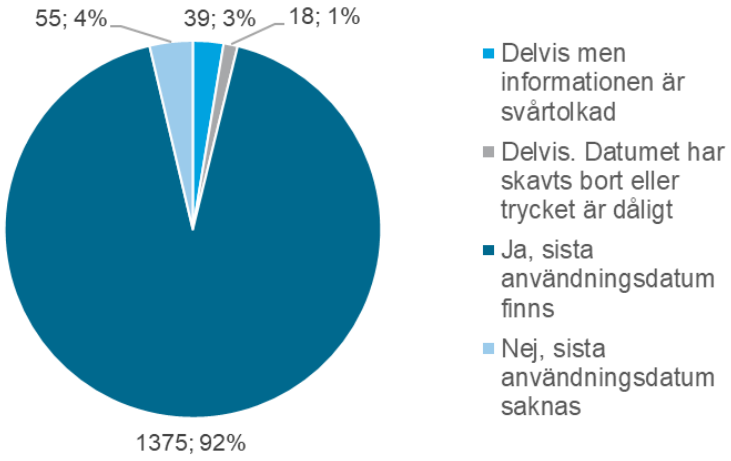
Figur 11 Andel biocidprodukter som är försedda med satsnummer. Figuren är baserad på 1453 svar.

För 92 procent av de kontrollerade biocidprodukterna har det sista användningsdatumet angetts på ett tydligt sätt (Figur 12).

För 4 procent fanns ett sista användningsdatum men informationen var svårtolkad eller att delar av datumet hade skavts bort. För 4 procent (55 produkter) av produkterna saknades ett sista användningsdatum helt.

Att en andel produkter saknar eller har otydliga uppgifter om satsnummer kan påverka möjligheten till spårbarhet och effektiv tillsyn, särskilt vid behov av att identifiera specifika produktionspartier vid exempelvis kvalitetsbrister eller återkallelser.

Brist i uppgiften om sista användningsdatum kan ha direkt betydelse för användarsäkerheten, eftersom det kan leda till att en produkt används efter att dess effekt och säkerhet inte längre kan garanteras. Detta kan i sin tur innebära en ökad risk för felaktig användning och oönskade effekter på både hälsa och miljö. Dessutom kan brister i att använda en produkt som inte längre är effektiv få ekonomiska konsekvenser. Det kan leda till ökade kostnader för företag som använder produkten i sin produktion, eftersom slutprodukten då inte blir tillräckligt effektiv vilket kan resultera i exempelvis reklamationer, återkallelser, förlorad försäljning och skadat förtroende på marknaden.

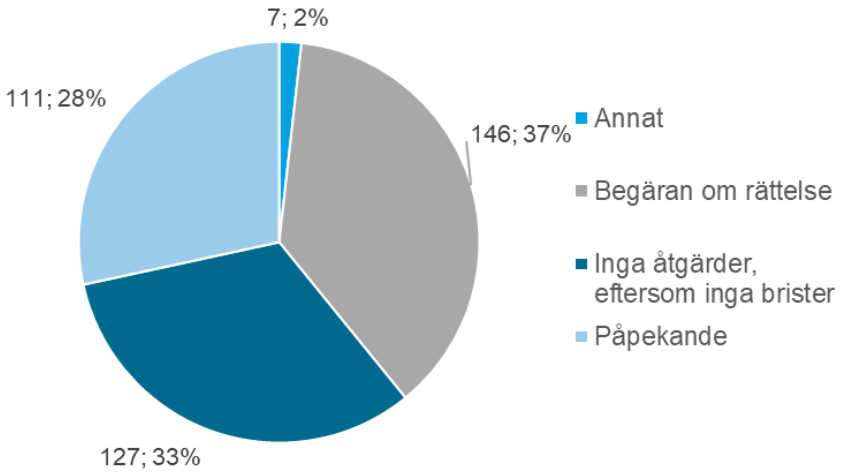
Figur 12 Andel produkter som är försedda med sista användningsdatum. Figuren baseras på 1487 svar.

3.1.6 Kommunens tillsynsåtgärder

Resultatet visar att 68 procent (264 av 391 företag) av de inspekterade företagen hade någon form av brist för de produkter de saluförde. Detta indikerar att avvikelser från regelverket är relativt vanliga inom försäljning av biocidprodukter. Samtidigt varierade bristernas allvarlighetsgrad. I många fall rörde det sig om informationsrelaterade eller administrativa brister, såsom otydlig märkning eller brister i informationskravet, medan andra fall avsåg produkter som saknade giltigt

godkännande. Resultatet tyder därför på att det finns både kunskapsbrister och brister i företagens rutiner för egenkontroll och uppföljning.

Att en relativt stor andel av företagen hade någon form av avvikelse kan också indikera att regelverket upplevs som komplext och svårtolkat, särskilt för mindre återförsäljare som saknar särskild kompetens inom kemikalielagstiftning. Det kan bidra till att företag har svårt att hålla sig uppdaterade om exempelvis förändringar i produktgodkännanden och märkningskrav.

Figur 13 Vidtagna tillsynsåtgärder. Figuren baseras på 391 svar.

Totalt i projektet har kommunerna beslutat om två miljösanktionsavgifter och gjort 27 åtalsanmälningar. Sammantaget innebär det att 7 procent (29 av 391) av de tillsynade företagen blev föremål för miljösanktionsavgift och/eller anmälan om misstänkt brott.

Det kan noteras att sju produkter saknade svensk märkning, vilket skulle kunna ha motiverat lika många miljösanktionsavgifter. Att endast två sådana avgifter beslutades tyder på att alla brister inte ledde till miljösanktionsavgift, exempelvis på grund av omständigheter i det enskilda fallet.

3.2 Resultat från Kemikalieinspektionens inspektioner

Kemikalieinspektionen mottog under projektets gång drygt 90 tips från kommuninspektörerna gällande brister hos olika produkter. I vissa fall rörde tipsen samma produkt eller företag. För en del av tipsen bedömde vi att det som beskrevs inte utgjorde en brist eller att bristen inte var tillräckligt allvarlig för att starta ett ärende och tipset gallrades därmed bort.

Eftersom många av tipsen gällde samma företag och ibland även samma produkt så utförde Kemikalieinspektionen i slutändan 23 inspektioner av primärleverantörer. Totalt kontrollerades 31 produkter.

Bristerna gällde avsaknad av svensk märkning, olagliga biocidprodukter och brister i satsnummer och sista användningsdatum.

För 10 av företagen var bristerna av allvarligare art och anmälan om misstänkt brott skickades till miljöåklagare eller beslut om miljösanktionsavgift. Det kunde handla om att företagen sålt en icke godkänd biocidprodukt eller produkterna saknat svensk biocidmärkning.

3.3 Utvärdering av samverkansprojektet

Alla deltagande kommuner gavs möjlighet att svara på en enkät med femgradig skala för att utvärdera projektet. Vi mottog 55 svar. Återkopplingen har över lag varit positiv men det är tydligt att biocidprodukter är ett område som anses krångligt och mer vägledning behövs. Sammantaget uppgav:

- 90 procent att de hade stor eller mycket stor nytta av våra uppstartsdagar.
- 91 procent att de föredrog att uppstartsmötet var digitalt då det möjliggör för fler att delta.
- 96 procent att de hade stor eller mycket stor användning av projektmanualen. Flera tyckte att det var bra att ha allt samlat på ett ställe och att den var användarvänlig.
- Många att de uppskattade att få textförslag till informationsbrev, rapport och MSA/åtalsanmälan så att man kan kopiera in detta i sina egna mallar i kommunen. Flera uppgav att detta underlättade arbetet och bidrog till ett effektivare genomförande av projektet. Några tyckte checklistan var för kompakt vid praktisk användning.
- Majoriteten att det fungerat bra eller mycket bra att ställa skriftliga frågor till Kemikalieinspektionen. Flera upplevde att de fått snabb återkoppling och tydlig vägledning/information.
- 75 procent att de tyckte att inrapporteringen fungerade bra eller mycket bra. Vissa tyckte att själva inrapporteringsverktyget var besvärligt.
- 93 procent att de kommer att ha stor eller mycket stor nytta av erfarenheterna/vägledningsmaterialet i detta projekt i sitt framtida arbete.
- 95 procent att de är nöjda eller mycket nöjda med projektet som helhet.

4. Slutsatser

Ett viktigt mål med det nationella samverkansprojektet för biocider 2025 har varit att verka för en enhetlig och effektiv tillsyn där företagen uppnår en hög regelefterlevnad inom området biocidprodukter. Samverkansprojektet har skapat förutsättningar för en mer enhetlig tillsyn genom att vi utgått från en gemensam tillsynsvägledning. Samtidigt är arbetet med att verka för en enhetlig tillsyn ett långsiktigt projekt som vi, tillsammans med kommunerna, behöver fortsätta arbeta med.

Högsäsongen för försäljning av biocidprodukter är våren och sommaren vilket innebär att den mest optimala tiden för den operativa fasen är under våren. På grund av resursbrist genomfördes projektet under hösten vilket kan ha påverkat resultaten av tillsynen. Trots det så deltog många kommuner och många produkter inspekterades. För nästa samverkansprojekt bör den operativa fasen ske på våren för att fånga upp eventuella olagliga produkter innan den större delen av försäljningen skett.

Projektet visar att även om majoriteten av biocidprodukterna på marknaden är godkända, är brister i regelefterlevnad fortfarande vanliga. För 68 procent av de inspekterade företagen identifierades någon form av brist, vilket indikerar att avvikelser från regelverket är vanligt förekommande. Det är dock viktigt att notera att dessa brister varierade i både omfattning och allvarlighetsgrad.

Fortsättningsvis är regelefterlevnaden gällande informationskravet vid försäljning till privatpersoner relativt låg. Liknande resultat observerades i samverkansprojektet 2021 för detta lagkrav. Det är tydligt att ingen förändring skett och att många företag fortfarande har låg kännedom om lagkravet och att regeln inte heller är tydlig. Vid en eventuell översyn av lagstiftningen finns ett behov av att regeln utvecklas och förtydligas.

Även om majoriteten av de granskade produkterna var godkända att säljas och användas på den svenska marknaden så hittade kommunerna en del olagliga produkter, antingen där godkännandet löpt ut eller så hade produkterna aldrig varit godkända. Genom den utförda tillsynen har kommunerna bidragit till att rensa bort olagliga produkter från den svenska marknaden. Det är viktigt att återförsäljarna framöver stärker sina rutiner och regelbundet följer upp sina lager för att säkerställa att produkter med ogiltiga produktgodkännanden inte finns tillgängliga för försäljning.

Sammantaget visar resultaten att många företag behöver ta ett större ansvar för att säkerställa att regelverket följs i hela kedjan. Samtidigt behöver kommunernas

tillsyn fortsätta och kombineras med vägledning för att stärka företagens regelefterlevnad och för att säkerställa en enhetlig och effektiv kontroll av biocidprodukter på marknaden.

Tillsynsinsatserna har haft en viktig funktion genom att identifiera och åtgärda brister som annars hade kunnat kvarstå på marknaden. Projektet har därmed bidragit till att förbättra regelefterlevnaden och minska förekomsten av produkter som inte uppfyller lagkraven.

5. Tips till dig som säljer biocidprodukter

- Som återförsäljare har du ansvar för att produkterna du säljer uppfyller gällande regler. Det gäller även om du har köpt produkterna av någon annan och bara säljer dem vidare. Tänk på att biocidprodukter ofta omfattas av flera olika regelverk.
- Som återförsäljare kan du kontinuerligt kontrollera så att produkternas godkännande inte löpt ut. Kontrollen kan utföras genom att söka information i Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister. De produkter vars godkännande löpt ut ska skickas till din kommun för destruktion.
- Ta hjälp av branschorganisationer eller konsulter om du själv saknar möjlighet att säkerställa att dina produkter följer reglerna.
- Använd Kemikalieinspektionens webbplats för att läsa mer om gällande regler.
- Som återförsäljare är du skyldig att informera privatpersoner om att biocidprodukter ska användas på ett säkert sätt och enligt produktens anvisningar.

Ordlista

Ord	Beskrivning
Behörighetsklass	Visar vem som får använda ett bekämpningsmedel och indelas i tre klasser. Medel i klass 1 och 2 får bara användas yrkesmässigt. Medel i klass 3 får användas av alla, det vill säga även av privatpersoner.
Bekämpningsmedel	Kemiska eller biologiska produkter som är till för att förhindra att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller skadar människors eller djurs hälsa. Beroende på användningsområde är bekämpningsmedel antingen en biocidprodukt eller ett växtskyddsmedel.
Biocidförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter
Biocidprodukt	Biocidprodukter är alla de bekämpningsmedel som inte är växtskyddsmedel. Det kan till exempel vara desinfektionsmedel, myggmedel, träskyddsmedel, råttgift eller en båtbottenfärg. De biocidprodukter som verkar på kemiskt eller biologiskt sätt omfattas av biocidlagstiftningen.
CLP	Klassificering och märkning av ämnen och blandningar (Classification, Labelling and Packaging)
E-handel	Elektronisk handel som gör det möjligt för säljare att sälja varor eller tjänster direkt till en köpare via internet.
Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister	Register över biocidprodukter och växtskyddsmedel som är godkända i Sverige. Uppgifterna handlar bland annat om produkternas godkännande gäller eller om de har upphört, på vilket sätt de får användas och vilka verksamma ämnen de innehåller.
KIFS	Kemikalieinspektionens föreskrifter
Miljösanktionsavgift	En administrativ avgift som tas ut av tillsynsmyndigheten om en verksamhetsutövare gör vissa överträdelser av miljöbalken eller de regler som har beslutats utifrån miljöbalken.
Primärleverantör	en tillverkare som släpper ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara på marknaden, den som yrkesmässigt för in en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara till Sverige i syfte att släppa ut den på marknaden och den som yrkesmässigt för ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara från Sverige, (1 kap. 3§ SFS nr: 2011:13)
Produkttyp	Användningsområde. Definitionen av samtliga 22 produkttyper för biocidprodukter anges i bilaga V i biocidförordningen.
Registreringsinnehavare (innehavare av produktgodkännande)	Den inom unionen etablerade person som ansvarar för utsläppandet på marknaden av en biocidprodukt i en särskild medlemsstat eller i unionen och som anges i godkännandet.
Verksamt ämne	Ett ämne eller en mikroorganism som inverkar på eller motverkar skadliga organismer.

Kemikalieinspektionen
Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Löfströms Allé 5, 172 66 Sundbyberg
kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se

KEMI
Kemikalieinspektionen